

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI MEHNATGA O'RGATISH

*Choriyeva Durdona Anvarovna Nizomiy
nomidagi Toshkent davlat pedagogika
universiteti Maktabgacha ta'lim fakulteti
Maktabgacha ta'lim psixologiyasi
va pedagogikasi kafedrasida dotsent,
Jafarova Mingnora Botirovna
“Maktabgacha ta'lim
psixologiyasi va pedagogikasi”
yo'nalishining 4 kurs talabasi*

Maktabgacha yoshdagi bolalarni mehnatga o'rgatish juda muhim, chunki bu yoshda bolalar hali o'zining asosiy bilim va ko'nikmalarini shakllantira boshlaydilar. Maktabgacha ta'lim jarayonida bolalarga mehnat faoliyatining asosiy tushunchalari va mehnatga hurmat tuyg'usi shakllantiriladi. Bu yoshdagi bolalarni mehnatga o'rgatishning asosiy maqsadi – ularning o'ziga bo'lgan ishonchini oshirish, mas'uliyatni his qilishni o'rgatish va jamoada ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishdir.

Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun mehnatga o'rgatishning asosiy usullari:

1. Oddiy uy ishlari va kichik mehnat faoliyatlari: Maktabgacha yoshdagi bolalarga uy ishlari bajarishga yordam berish orqali mehnatga bo'lgan qiziqish uyg'otish mumkin. Masalan, o'zlarining o'yinchoqlarini yig'ish, o'rindiqlarga o'tirish uchun joy tayyorlash yoki o'simliklarni sug'orish kabi oddiy vazifalar berish.

2. Jamoa ishlari o'rgatish: Bolalarga jamoada ishlashni o'rgatish juda muhim. Maktabgacha yoshdagi bolalar kichik guruhlarda ishlashni o'rganishlari kerak. Bunda, ular birgalikda maqsadga erishish uchun yordam berish va mas'uliyatni bo'lishishni o'rganadilar.

3. O'yinlar orqali mehnatga o'rgatish: O'yin faoliyati – bu maktabgacha yoshdagi bolalarning dunyoqarashini shakllantiradigan eng samarali vositalardan biridir. O'yinlar

yordamida bolalarga mehnatning turli tomonlari, mas'uliyat va intizom haqida tushuncha berilishi mumkin.

4. Mehnat faoliyatining turli ko‘rinishlari bilan tanishtirish: Bolalarga turli kasblar va mehnat faoliyatlari haqida tushunchalar berilishi kerak. Masalan, maishiy texnika ishlatish, bog‘dorchilik yoki hatto hayvonlarga g‘amxo‘rlik qilish orqali ular mehnatning nafaqat odamlar, balki tabiat bilan bog‘liqligini tushunishlari mumkin.

5. Mehnat va tabiatni sevishga o‘rgatish: Bolalarni tabiatni asrab-avaylash va mehnatning ahamiyatini tushunishga o‘rgatish juda muhim. Ular tabiatni sevish, o‘simliklarga g‘amxo‘rlik qilish, hayvonlarga yordam berish orqali mehnatning nafaqat iqtisodiy, balki axloqiy ahamiyatini ham anglashadi.

6. O‘z-o‘zini parvarishlash va shaxsiy gigiyena: Bolalarni o‘z-o‘zini parvarishlashga o‘rgatish ham mehnatga tayyorlanishning bir qismi hisoblanadi. O‘zlarining gigiyena talablariga rioya qilish va tartib-intizomni o‘rganish bolalarga mas'uliyatli yondashuvni rivojlantiradi.

Mehnatga o‘rgatishning afzalliklari:

1. Mas'uliyat hissi: Bolalar o‘z ishlarini vaqtida bajarish orqali mas'uliyatni his qilishni boshlaydilar. Bu, o‘z navbatida, ularda jiddiylikni rivojlantiradi.

2. Mustaqillik: Bolalar o‘z ishlarini bajarish orqali mustaqil bo‘lishni o‘rganadilar. Bu ularning o‘ziga bo‘lgan ishonchini oshiradi.

3. Ijtimoiy ko‘nikmalar: Mehnatga o‘rgatish orqali bolalar o‘zaro yordam ko‘rsatish va boshqalar bilan hamkorlik qilish ko‘nikmalarini rivojlantiradilar.

4. Mehnatni qadrlash: Maktabgacha yoshdagi bolalar mehnatga hurmat va qadrlash tuyg‘usini shakllantiradilar, bu esa ularning kelajakda mehnatsevar va mas'uliyatli shaxslar bo‘lishlariga yordam beradi.

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha yoshdagi bolalarni mehnatga o‘rgatish, ularning shaxsiyatini rivojlantirish, jamiyatda to‘g‘ri o‘rin tutishlarini ta'minlash va kelajakda muvaffaqiyatli insonlar bo‘lishlari uchun zarurdir. Ularni mehnat bilan tanishtirish va uni qadrlil qilishga o‘rgatish, nafaqat ijtimoiy, balki axloqiy jihatdan ham muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar ro`yxati:

1. Egamberdiyeva N. "Ijtimoiy pedagogika". 2009 y.
2. M. Hakimova, M. Ma`rufova "Bolalarni ijtimoiy moslashuvi" 2021 y.
3. Chorjeva, D. (2020). DIAGNOSTICS AS A BRANCH OF PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL KNOWLEDGE AND TYPE OF RESEARCH ACTIVITY OF A TEACHER. *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences* Vol, 8(3).
4. Chorjeva, D. (2022). TARBIYACHINING PEDAGOGIK MAHORATINI OSHIRISHDA PEDAGOGIK TEXNIKANING ROLI. *Zamonaviy dunyoda pedagogika va psixologiya: Nazariy va amaliy izlanishlar*, 1(24), 101-103.
5. Чориева, Д. А. (2021). МЕТОДЫ И ПРИЕМЫ РАБОТЫ С АГРЕССИВНЫМИ ДЕТЬМИ. In *Человек в современном мире: пространство и возможности для личностного роста* (pp. 152-161).
6. Чориева, Д. А. (2019). Педагогическая диагностика в условиях дошкольного образования. *Актуальные проблемы современного образования: опыт и инновации*, 86.
7. Чориева, Д. А., & Ражабова, Г. Ф. (2022). ЗНАЧЕНИЕ ПЕДАГОГИЧЕСКО-ПСИХОЛОГИЧЕСКОГО ДИАГНОСТИЧЕСКОГО СРЕДСТВА В ДОШКОЛЬНЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЯХ. *Results of National Scientific Research International Journal*, 1(6), 327-343.
8. Чориева, Д. А. (2022). ПЕДАГОГИК-ПСИХОЛОГИК ДИАГНОСТИКА ФАОЛИЯТИ БИЛАН ШУҒУЛЛАНУВЧИ ШАХСГА ҚЎЙИЛАДИГАН ТАЛАБЛАР: <https://doi.org/10.53885/edinres.2022.9.09.014> Чориева Дурдона Анваровна Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети Мактабгача таълим факультети Мактабгача таълим психологияси ва педагогикаси кафедраси педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), в. б. доценти. *Образование и инновационные исследования международный научно-методический журнал*, (9), 99-102.
9. Chorjeva, D. A. BO`LAJAK TARBIYACHILARNING KASBIY MAHORATLARINI OSHIRISH YO`LLARI. O`ZBEKISTON RESPUBLIKASI

OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI NIZOMIY NOMIDAGI
TOSHKENT DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI, 385.

10. Anvarovna, C. D. (2024). MANAGEMENT OF INNOVATIVE PROCESSES IN PRESCHOOL EDUCATION. ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ, 37(6), 58-62.
11. Anvarovna, C. D. (2024). МАКТАБГАЧА ТА'LIMDA PEDAGOGIK DIAGNOSTIKA VA KORREKSIYALASHNING O 'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI. ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ, 37(6), 48-53.
12. Anvarovna, C. D. (2024). TA'LIM-TARBIYA JARAYONIDA INNOVATSION PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK DIAGNOSTIK SAMARALI METODLARDAN FOYDALANISH. ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ, 37(6), 54-57.
13. Choriyeva, D., & Ahmadova, S. (2023). Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ertaklarning ahamiyati. Maktabgacha va maktab ta'limi jurnali, 1(2-3).
14. Durdon, C. (2023, December). KREATIVLIK ORQALI BOLALARNING QOBILYATLARINI OSHIRISH. In " Conference on Universal Science Research 2023" (Vol. 1, No. 12, pp. 302-305).
15. Durdon, C. (2023). BOLALARDA KREATIVLIK QOBILYATINI RIVOJLANTIRISH. TECHNICAL SCIENCE RESEARCH IN UZBEKISTAN, 1(5), 265-270.
16. Choriyeva, D. (2023). OILA VA MAKTABGACHA TA'LIM TIZIMIDA AMALGA OSHIRILADIGAN IJTIMOIIY VAZIFALAR. Talqin va tadqiqotlar, 1(32).
17. DURDONA, C., & SHAHNOZA, K. (2023). МАКТАБГАЧА YOSHDAGI BOLALARNING KREATIVLIGINI OSHIRISHDA TASVIRIY FAOLIYATNING O 'RNI. Journal of Science-Innovative Research in Uzbekistan, 1(7), 191-196.